

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülkemizde eğitim, Anayasa'nın güvence altına aldığı temel bir hak olmasının yanı sıra, toplumsal eşitliğin ve sosyal adaletin en önemli araçlarından biridir. Ancak eğitim sistemimizin son yıllarda giderek artan biçimde öğrencilerin ve ailelerin ekonomik gücüne bağlı hâle geldiği görülmektedir.

2026 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS), bu sorunun boyutlarını ortaya koyan önemli göstergelerden biri olmuştur. ÖSYM tarafından 2026-YKS sonuçlarının 21 Temmuz 2026 tarihinde açıklandığı bilinmektedir. (ÖSYM'in) Kamuoyuna yansıyan 2026-YKS değerlendirmelerinde ise 67 bin 329 adayın yerleştirme puanının dahi hesaplanmadığı, yerleştirme puanı hesaplanan yaklaşık 2 milyon 188 bin adayın 908 bininin tercih yapmadığı, tercih yapan yaklaşık 1 milyon 280 bin adayın 548 bininin herhangi bir yükseköğretim programına yerleşemediği ifade edilmektedir.

Daha çarpıcı olan ise sınava giren yaklaşık 2 milyon 255 bin aday içerisinde yalnızca 353 bin adayın dört yıl ve üzeri lisans programlarına yerleşebilmiş olmasıdır. Bu tablo, sınava giren her 100 gençten yalnızca yaklaşık 16'sının dört yıl ve üzeri lisans eğitime erişebildiğini göstermektedir.

Söz konusu veriler yalnızca sınav başarısı üzerinden değerlendirilemez. Türkiye'de gençlerin yükseköğretime erişimini belirleyen temel unsurlardan biri de ailenin ekonomik gücü hâline gelmiştir.

Kamuoyuna yansıyan verilere göre devlet üniversitelerinde kontenjanların yüzde 99,5 oranında dolduğu, buna karşın vakıf üniversitelerinde 35 bin 706 kontenjanın boş kaldığı görülmektedir. Boş kalan kontenjanların çok büyük bölümünün vakıf üniversitelerinde bulunması, gençlerin üniversite eğitimi istemediği yönündeki değerlendirmelerin gerçeği yansıtmadığını; yükseköğretime erişimde ekonomik koşulların belirleyici hâle geldiğini göstermektedir.

Üniversiteye yerleşmek de tek başına yükseköğretime erişim anlamına gelmemektedir. Öğrenciler; öğrenim ücretlerinin yanı sıra barınma, ulaşım, beslenme, kitap, kırtasiye ve diğer yaşam giderleriyle karşı karşıyadır. Özellikle büyükşehirlerde artan kira ve yurt maliyetleri, öğrencilerin eğitim hayatını sürdürebilmelerini güçleştirmektedir.

Bu durum, eğitim hakkının yalnızca üniversite kontenjanı yaratmakla güvence altına alınamayacağını açıkça göstermektedir. Barınma, beslenme, ulaşım ve eğitim giderlerini karşılayamayan öğrencinin üniversiteye yerleşmiş olması, fiilen yükseköğretime erişebildiği anlamına gelmemektedir.

Diğer taraftan eğitim sistemindeki eşitsizlik okul türlerine göre de belirginleşmektedir. Kamuoyuna yansıyan 2026-YKS verilerine göre, akademik başarı açısından öne çıkan fen liselerinden mezun olup tercih yapan öğrencilerin yaklaşık dörtte biri dört yıl ve üzeri lisans programlarına yerleşememiştir. İmam hatip liselerinden mezun olup tercih yapan öğrencilerde ise dört yıl ve üzeri lisans programlarına yerleşemeyenlerin oranının yaklaşık yüzde 71 seviyesinde olduğu belirtilmektedir.

Meslek liseleri açısından ortaya çıkan tablo ise çok daha ağırdır. Verilere göre meslek liselerinden tercih yapan yaklaşık 279 bin gençten yalnızca 16 bin 806'sı dört yıl ve üzeri lisans programlarına yerleşebilmiştir. Başka bir ifadeyle meslek liselerinden tercih yapan her 100 öğrenciden yalnızca yaklaşık 6'sı dört yıl ve üzeri lisans eğitimine ulaşabilmiştir.

Bu durum, öğrencilerin okul türlerine göre farklı eğitim ve kariyer kanallarına yönlendirilmesinin sonuçlarının kapsamlı biçimde araştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Özellikle ekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin çocuklarının “meslek edindirme” politikaları kapsamında meslek liselerine ve Mesleki Eğitim Merkezlerine (MESEM) yönlendirilmesi; öğrencilerin eğitim hakkı, çocuk işçiliği, çalışma koşulları, iş sağlığı ve güvenliği, eğitimden kopuş ve gelecekteki istihdam olanakları bakımından ayrıca değerlendirilmelidir.

Mesleki eğitimin amacı gençleri erken yaşta ucuz ve güvencesiz işgücüne dönüştürmek değil; onlara nitelikli eğitim, mesleki beceri, güvenli çalışma koşulları ve yaşam boyu gelişim imkânı sağlamaktır. Öte yandan yükseköğretime yerleşemeyen gençlerin önemli bir bölümü eğitim hayatının dışında kalmakta; bir kısmı ise ekonomik nedenlerle çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Eğitim ile istihdam arasındaki bağın zayıflaması, üniversite mezunlarının dahi işsizlik ve güvencesiz çalışma sorunlarıyla karşı karşıya kalması, diploma sahibi olmanın sosyal ve ekonomik getirilerini azaltmaktadır.

Bu nedenle Türkiye’de eğitim politikalarının yalnızca sınav başarıları ve kontenjan sayıları üzerinden değerlendirilmesi yeterli değildir. Öğrencilerin hangi sosyal ve ekonomik koşullardan geldikleri, hangi okul türlerinde eğitim aldıkları, hangi nedenlerle tercih yapmadıkları, tercih yaptıkları hâlde neden yerleşemedikleri, üniversiteye yerleşenlerin eğitimlerini sürdürüp sürdürmedikleri ve mezuniyet sonrasında istihdama ne ölçüde erişebildikleri birlikte incelenmelidir.

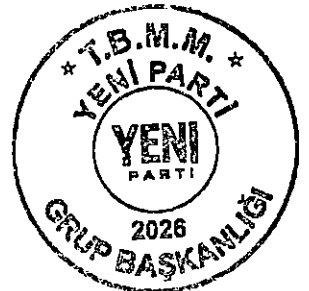

2026-YKS tercihleri ÖSYM tarafından 29 Temmuz-10 Ağustos 2026 tarihleri arasında alınmıştır. (ÖSYM^[OBJ]) Bu süreç sonrasında ortaya çıkacak yerleştirme sonuçlarının da sosyal sınıf, aile geliri, okul türü, bölgesel farklılıklar ve yükseköğretim maliyetleri açısından değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

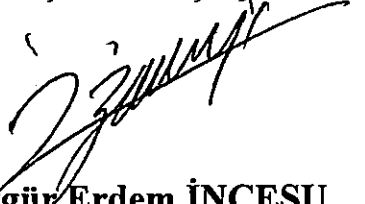
Eğitim hakkının ekonomik güce göre farklılaştığı, gençlerin bir bölümünün üniversiteye erişemediği, bir bölümünün ise üniversiteye yerleşmesine rağmen ekonomik nedenlerle eğitimini sürdüremediği bir sistem, toplumsal eşitsizlikleri derinleştirmektedir.

Bu veriler göz önünde bulundurularak;

2026-YKS sonuçları ve yerleştirme verilerinin sosyoekonomik gruplar bakımından incelenmesi, yerleştirme puanı hesaplanamayan, tercih yapmayan ve tercih yaptığı hâlde herhangi bir programa yerleşemeyen adayların durumlarının ve nedenlerinin ortaya konulması, dört yıl ve üzeri lisans programlarına erişimde okul türleri arasındaki farklılıkların araştırılması, meslek liseleri ve MESEM uygulamalarının öğrencilerin yükseköğretime erişimi, eğitimden kopuşu ve istihdam olanakları üzerindeki etkilerinin incelenmesi, öğrencilerin aile gelir düzeylerinin üniversite tercihi ve yükseköğretime erişim üzerindeki etkisinin belirlenmesi, devlet ve vakıf üniversitelerindeki boş kontenjanların nedenlerinin araştırılması, üniversite öğrencilerinin barınma, beslenme, ulaşım, eğitim materyalleri ve diğer zorunlu giderlerinin eğitim hakkına etkisinin tespit edilmesi, ekonomik nedenlerle üniversiteye kayıt yaptıramayan veya kayıt yaptırdığı hâlde eğitimini sürdüremeyen öğrencilerin sayısının belirlenmesi, yükseköğretim mezunlarının işsizlik, güvencesiz çalışma ve kendi alanı dışında istihdam edilme sorunlarının araştırılması, eğitim ile istihdam arasındaki bağın güçlendirilmesi ve gençlerin nitelikli istihdama erişiminin sağlanması için gerekli politika önerilerinin geliştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirecek, öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumundan bağımsız olarak nitelikli eğitime erişmesini sağlayacak yeni sosyal destek mekanizmalarının belirlenmesi, tespit edilen sorunların giderilmesi amacıyla kısa, orta ve uzun vadeli kamu politikalarının oluşturulması amacıyla;

Türkiye’de eğitim sisteminin mevcut durumunun, 2026-YKS sonuçlarının ortaya koyduğu tablo ışığında yükseköğretime erişimde yaşanan fırsat eşitsizliklerinin, öğrencilerin sosyoekonomik durumlarının eğitim süreçlerine etkisinin, okul türleri arasındaki farklılıkların, mesleki eğitim ve MESEM uygulamalarının sonuçlarının, üniversite öğrencilerinin barınma ve yaşam maliyetlerinin ve gençlerin eğitimden istihdama geçiş süreçlerinde yaşadıkları sorunların bütün yönleriyle araştırılması; sorunların nedenlerinin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin ortaya konulması amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve TBMM İktüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.01.10.2026

Özgür Erdem İNCESU
Ardahan Milletvekili

...113... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Servet Nallıoğlu	Hatay	[İmza]
Enim Karaman	Aydın	[İmza]
M. Salih Uzun	İzmir	[İmza]
Av. Dr. M. Serhan ANIKUL	Diğerleri	[İmza]
Ümit Özale	İzmir	[İmza]
Burhan BULUT	Adana	[İmza]
Mehdi KUTAN	Kars	[İmza]
İsmet GÜNEŞHAN	Gaziantep	[İmza]
Ulas KARASU	Sivas	[İmza]
Bilal BİKO	Adana	[İmza]
Cemal ENGİNYURT	İstanbul	[İmza]
Ayhan BAKUR	Adana	[İmza]
A. Tuncay ÖZKAN	İzmir	[İmza]
Süleyman ÖZGÜL	İstanbul Mr.	[İmza]
Gözde TAŞCIER	Ankara Mr.	[İmza]
İlhan Akbel	İstanbul Mr.	[İmza]
Orhan SÖMER	Adana Mr.	[İmza]
Eyüp Şahin Ertugrul	Zonguldak Mr.	[İmza]
Nail GİLER	Kocaeli	[İmza]
Süleyman BİLİR	Aydın Mr.	[İmza]

